

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ № 2
Кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз**



ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС

полковник поліції

Станіслав ГУСАРЄВ

2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУДОВА ЕКСПЕРТОЛОГІЯ

Статус дисципліни – вибіркова

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань: Право (08)

Спеціальність: Право (081)

Освітня програма: Право

Форми здобуття вищої освіти: денна

Мова викладання: українська

Форма підсумкового контролю: залік



Київ – 2023

Розробники:

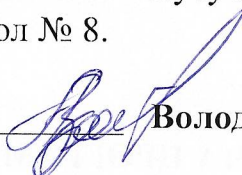
Євгенія СВОБОДА – професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Тетяна МИХАЛЬЧУК – доцент кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту №2 НАВС, кандидат юридичних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту №2 НАВС

Протокол від 14.12. 2023 року, протокол № 8.

Завідувач кафедри

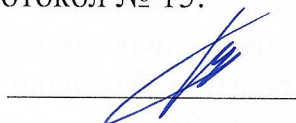


Володимир АТАМАНЧУК

Схвалено науково-методичною радою НАВС

Протокол від 22.12. 2023 року, протокол № 15.

Голова науково-методичної ради



Станіслав ГУСАРЕВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради від
__. __. 202_ № __

Завідувач кафедри

Голова НМР

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради від
__. __. 202_ № __

Завідувач кафедри

Голова НМР

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради від
__. __. 202_ № __

Завідувач кафедри

Голова НМР

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історичні, наукові, методологічні закономірності виникнення, становлення та розвитку науки про судову експертизу.

Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Судова експертологія» є засвоєння теоретичних знань про історичні, наукові і методологічні закономірності виникнення, розвитку і становлення науки про судову експертизу, а також виробити у здобувачів стійку систему знань та вмінь необхідних в практичній діяльності по використанню можливостей судових експертиз, осягнути специфіку пізнавальної праці експерта, методологію експертних досліджень і концептуальні напрями їх загального розвитку.

Завданням курсу є засвоєння основних теоретичних понять, опанування теоретичних положень інституту судової експертизи у сучасний період. Суттєве розширення можливостей судової експертизи показало, що вона як вид специфічної діяльності через свій міждисциплінарний характер стала об'єктом наукового знання. Виникла необхідність вивчення судової експертології як самостійної науки, розуміння необхідності розроблення її загальної теорії на основі систематизації накопичених на сьогодні знань усіх видів судових експертиз.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Судової експертології» є:

- дослідити генезис науки судова експертологія;
- сформувані у здобувачів вищої освіти поняття судової експертології як галузі знань, визначити її предмет, завдання, методи і систему;
- висвітлити закономірності судово-експертної діяльності як об'єкту вивчення теорії судової експертизи, а також роль і її місце в правоохоронному і правозастосовчому процесах;
- засвоїти принципи судово-експертної діяльності та механізм їх забезпечення;
- ознайомити зі законодавством України про судову експертизу, спеціальною літературою, прищепити вміння працювати з ними;
- розглянути родові і видові ознаки судової експертизи як дослідження на основі спеціальних знань; класифікацію судових експертиз; види експертних завдань та технології експертних досліджень
- дослідити структуру та стадії експертної методики;
- визначити правовий статус суб'єктів судово-експертної діяльності, конкретизувати напрями їх взаємодії;
- навчити готувати матеріали для експертиз – відбирати (одержувати) оформлювати, упаковувати, направляти об'єкти дослідження на експертизу;

– володіти навичками виявлення, вилучення (вільних) та відібрання експериментальних зразків для порівняльного дослідження

Пререквізити: «Філософія права», «Юридична логіка», «Юридична психологія», «Теорія держави та права», «Українська мова професійного спрямування», «Юридичне документознавство», «Кримінальний процес», «Криміналістика».

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми:

інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності;

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Результати навчання:

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

Знання, вміння, навички

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

– історичні та методологічні закономірності судової експертології;

– основні відомості про предмет, об'єкт, завдання та методику судової експертизи;

– поняття судової експертизи, експертного дослідження, судово-експертної діяльності, судової експертології;

- місце судової експертизи в системі форм використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві;
- правові, організаційні, етичні, тактичні, психологічні основи проведення судових експертиз;
- класифікацію судових експертиз;
- процесуальний статус і зміст діяльності експерта і спеціаліста;
- підстави та межі юридичної відповідальності експерта за порушення чинного законодавства;
- систему, структуру, функції та завдання суб'єктів судово-експертної діяльності в Україні;
- гносеологічні та методологічні основи судової експертизи;
- процедуру і порядок отримання зразків для порівняльного дослідження (вільних, умовно вільних, експериментальних);
- види експертних завдань та технології експертних досліджень;
- структуру та стадії загальної експертної методики та експертних методик різних видів;
- законодавство України про атестацію та реєстрацію експертних методик;
- види, форму та структуру висновку судового експерта;
- види та основні причини експертних помилок;
- основні форми взаємодії експерта, слідчого та судді;
- особливості оцінки слідчим та судом висновку експерта як джерела доказів;
- об'єкти дослідження та завдання окремих видів криміналістичних, технологічних, технічних, товарознавчих, мистецтвознавчих експертиз, експертиз речовин та матеріалів тощо;
- особливості оцінки висновку експерта за окремими видами судових експертиз.

вміти:

- застосовувати на практиці набуті теоретичні знання щодо закономірностей судово-експертної діяльності;
- аналізувати, творчо осмислювати та логічно впорядковувати інформацію, що вміщена у матеріальних джерелах доказової інформації;
- аналізувати висновок експерта щодо відповідності методиці експертного дослідження;
- працювати з тлумачними, термінологічними словниками та іншими джерелами довідкової та наукової літератури;
- визначати експертні завдання та види експертиз із урахуванням природи матеріальних об'єктів-носіїв інформації;

- готувати матеріали для експертиз – відбирати (одержувати), оформлювати, упаковувати, направляти об'єкти дослідження на експертизу;
- володіти навиками виявлення, вилучення (вільних) та відібрання експериментальних зразків для порівняльного дослідження;
- виявляти недоліки та упущення, допущені під час призначення судових експертиз та оцінки висновку експерта;
- свідомо і доречно використовувати термінологічні поняття, категорії судової експертизи.

2. Структура навчальної дисципліни

| Найменування показників | Характеристика навчальної дисципліни | | | |
|-------------------------------|--------------------------------------|-----|------------------------------------|-----|
| | денна форма здобуття вищої освіти | | заочна форма здобуття вищої освіти | |
| | д/б | кcf | д/б | кcf |
| Кількість кредитів ECTS– 3 | Рік підготовки | | | |
| | 4-й | - | - | - |
| | Семестр | | | |
| | 8-й | - | - | - |
| Загальна кількість годин – 90 | Лекції | | | |
| | 6 год. | - | - | - |
| | Семінарські | | | |
| | 12 год. | - | - | - |
| | Практичні | | | |
| | 26 год. | - | - | - |
| | Самостійна робота | | | |
| | 46 год. | - | - | - |
| | Вид контролю | | | |
| | Залік | - | - | - |

3. Тематичний план

| № з/п | Назви тем | Нормативний обсяг годин | з них: | | | | |
|-----------------------------|--|-------------------------|---------------------------|--------|-------------------|---------------------|-------------------|
| | | | Усього годин з викладачем | з них: | | | Самостійна робота |
| | | | | Лекцій | Практичних занять | Семінарських занять | |
| 1. | Тема 1. Теоретичні основи судової експертології | 8 | 2 | | | 2 | 6 |
| 2. | Тема 2. Судово-експертна діяльність. Суб'єкти судово-експертної діяльності | 16 | 10 | 2 | 4 | 4 | 6 |
| 3. | Тема 3. Судова експертиза як форма використання спеціальних знань | 14 | 8 | 2 | 4 | 2 | 6 |
| 4. | Тема 4. Експертні завдання та експертні дослідження. експертні технології | 8 | 2 | | 2 | - | 6 |
| 5. | Тема 5. Особливості призначення та проведення судових експертиз | 18 | 10 | 2 | 6 | 2 | 8 |
| 6. | Тема 6. Висновок судового експерта та його оцінка | 10 | 4 | | 2 | 2 | 6 |
| 7. | Тема 7. Можливості судових експертиз | 16 | 8 | | 8 | - | 8 |
| Усього годин | | 90 | 44 | 6 | 26 | 12 | 46 |
| Підсумковий контроль: залік | | | | | | | |

4. Плани семінарських і практичних занять

денна форма навчання, державне фінансування

Тема 1. Теоретичні основи судової експертології (2 год)

Навчальні питання до семінарського заняття – 2 години

1. Становлення науки про судову експертизу.
2. Наукові основи судової експертології: сутність, предмет, завдання, функції.

Тема 2. Судово-експертна діяльність. Суб'єкти судово-експертної діяльності (8 год).

Навчальні питання до семінарського заняття – 4 години

1. Судово-експертна діяльність та її особливості.
2. Суб'єкти судово-експертної діяльності.
3. особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, які не є працівниками державних експертних установ.
4. Судовий експерт: права, обов'язки та відповідальність; компетентність та компетенція.

Навчальні питання та завдання до практичного заняття – 4 години

1. Розгляд теоретичних питань:
 1. Поняття та сутність судово-експертної діяльності. Принципи судово-експертної діяльності.
 2. Види суб'єктів судово-експертної діяльності.
 3. Вимоги до освітніх і професійних якостей експерта. Особи, які можуть бути судовими експертами. Особи, які не можуть бути судовими експертами;
 4. атестація судового експерта: мета атестації судового експерта;
2. Практична складова:
 - аналіз нормативно-правих актів, які регламентують судово-експертну діяльність;
 - занотувати у робочому зошиті обов'язки і права судового експерта;
 - здійснити аналіз системи державних експертних установ та визначити їх основні завдання та функції;
 - проаналізувати правові засади діяльності державних експертних установ;
 - аналіз правового положення експерта та спеціаліста у кримінальному процесі України.
 - ознайомитися з державним реєстром атестованих судових експертів.
 - вирішення тестових завдань;
 - робота над помилками.

Тема 3. Судова експертиза як форма використання спеціальних знань (6 год).

Навчальні питання до семінарського заняття – 2 години

1. Спеціальні знання як ознака судової експертизи: поняття, зміст та загальна характеристика.
2. Поняття та сутність судової експертизи: родові та видові ознаки.
3. Класифікація судових експертиз.

Навчальні питання та завдання до практичного заняття – 4 години

1. Розгляд теоретичних питань:
Предмет, об'єкт судової експертизи.
Система судових експертиз.
2. Практична складова:
 - аналіз архівних експертних проваджень: за результатами вивчення визначити: клас, рід та вид судової експертизи, що призначили сторони провадження;
 - предмет, об'єкт, завдання проведеної експертизи;
 - вирішення тестових завдань;
 - робота над помилками.

Тема 4. Експертні завдання та експертні дослідження. Експертні технології (2 год).

Навчальні питання та завдання до практичного заняття – 4 години

1. Розгляд теоретичних питань:
 - експертна методика, експертне дослідження, експертна технологія, експертний алгоритм: поняття, розмежування визначень;
 - формування експертних методик: джерела, фактори і шляхи формування;
 - реалізація експертних методик;
 - державна реєстрація експертних методик: поняття, процедура реєстрації;
 - поняття експертного дослідження: стадії та їх загальна характеристика.
2. Практична складова:
 - аналіз ст. 8 Закону України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 № 4038-ХІІ;
 - аналіз Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: Постанова від 02.07.2008 № 595; Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: Наказ МЮ України від 02.10.2008 №1666/5;
 - аналіз переліку рекомендованих науково-технічної та довідкової літератури, що використовуються під час проведення судових експертиз: Наказ

МЮ України від 30.07.2010 № 1722/5;

- проаналізувати архівні висновки судового експерта та визначити стадії експертного дослідження.
- вирішення тестових завдань;
- робота над помилками.

Тема 5. Особливості призначення та проведення судових експертиз (8год).

Навчальні питання до семінарського заняття – 2 години

1. Процесуальні, організаційні та тактичні засади підготовки судової експертизи та залучення судового експерта.
2. Специфіка проведення додаткової, повторної, комісійної та комплексної експертиз.
3. Загальні правила підготовки об'єктів та матеріалів для проведення судової експертизи та правила їх оформлення та направлення.

Навчальні питання та завдання до практичного заняття – 6 годин

1. Розгляд теоретичних питань:
 - етапи проведення судових експертиз: поняття, загальна характеристика;
 - використання судових експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень: поняття, тактичні задачі доказування кримінального провадження;
 - методичні основи проведення судових експертиз: зразки для експертного дослідження, правила формулювання питань експерту.
 - недоліки призначення і проведення судових експертиз.
2. Практична складова:
 - відповідно до практичної ситуації здобувачі визначають вид судової експертизи, яку слід призначити, формулюють предмет судової експертизи, оформляють об'єкти на дослідження судового експерта;
 - вирішення тестових завдань;
 - вирішення ситуаційних завдань;
 - робота над помилками.

Тема 6. Висновок судового експерта та його оцінка (4год).

Навчальні питання до семінарського заняття – 2 години

1. Висновок судового експерта.
2. Висновок спеціаліста.
3. Структура висновку експерта, додатки до висновку експерта.

Навчальні питання та завдання до практичного заняття – 2 години

1. Розгляд теоретичних питань:

– висновок експерта, висновок експертного дослідження, висновок спеціаліста: поняття, розмежування визначень;

– висновок експерта, як документ, що відображає хід результатів експертного дослідження;

– зміст та форма висновку експерта;

– структура висновку експерта: вступна частина, дослідницька частина, висновки, ілюстрування результатів експертного дослідження;

– особливості оформлення висновку експерта: вимоги до оформлення таблиць, приміток, висновків, формул, посилань та додатків до висновку експерта;

– поняття, природа експертних помилок; класифікація експертних помилок; причини та шляхи усунення експертних помилок.

2. Практична складова:

– здійснити аналіз Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби МВС України: Наказ від 17.07.2017 № 591;

– проаналізувати архівні висновки судового експерта та визначити: складові частини висновку експерта; форми висновків експерта.

– вирішення тестових завдань;

– робота над помилками.

Тема 7. Можливості судових експертиз.

Навчальні питання та завдання до практичного заняття – 8 годин

1. Розгляд теоретичних питань:

1. Криміналістичні експертизи:

1.1. Почеркознавча і авторознавча експертизи.

1.2. Технічна експертиза документів.

1.3. Балістична експертиза.

1.4. Трасологічна експертиза: експертиза слідів знарядь зламу та інструментів; експертиза транспортних засобів і утворених ними слідів; дактилоскопічна експертиза; експертиза слідів зубів, нігтів, губ, одягу; встановлення цілого за частинами; експертиза вузлів і петель.

1.5. Фототехнічна та судово-портретна експертиза.

1.6. Експертиза фоно- і відеозапису.

1.7. Вибуховотехнічна експертиза.

2. Криміналістична експертиза матеріалів і речовин: експертиза наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів; експертиза металів та сплавів; експертиза лаків, фарб і покриттів; експертиза нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів; фармацевтична та фармакологічна експертиза; експертиза волокон, волокнистих матеріалів та виробів з них; експертиза

пластмас і полімерів; експертиза рідин, що містять спирт; експертиза парфумно-косметичних виробів.

3. Біологічні експертизи: дослідження об'єктів рослинного походження; дослідження об'єктів тваринного походження.

4. Економічні експертизи: дослідження документів бухгалтерського обліку і звітності; дослідження документів про фінансово-кредитні операції; дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій.

5. Можливості окремих видів технічних та технологічної експертиз: технічна експертиза загального характеру; пожежно-технічна експертиза; будівельно-технічна експертиза; автотехнічна експертиза; технічна експертиза вибухів; технологічна експертиза.

6. Судові експертизи про військові злочини.

2. Практична складова:

– вивчення та аналіз можливостей окремих видів криміналістичних експертиз; експертизи матеріалів і речовин; технічних та технологічних експертиз тощо.

– вирішення тестових завдань;

– робота над помилками.

5. Завдання для самостійної роботи

До завдань для самостійної роботи у формі тестового контролю здобувачі вищої освіти можуть отримати доступ на сайті НАВС у розділі «Дистанційні курси» за посиланням: [https:// dn.naiu.kiev.ua/course/view.php](https://dn.naiu.kiev.ua/course/view.php) за допомогою індивідуального логіну і паролю.

Самостійна робота передбачає пошук та опрацювання рекомендованої літератури (робота в інформаційних мережах); аналітичний розгляд наукових публікацій; вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання; підготовка до практичних занять; підготовку до різних форм поточного контролю; складання узагальнюючих таблиць, структурних блок-схем із запропонованої теми, складання кросвордів, складання словника категоріально-поняттєвого масиву з теми; виконання завдань, спрямованих на розвиток самостійності та ініціативності,

Разом з опануванням базових теоретичних знань слід також вивчати і аналізувати практику їх реалізації, формувати навички встановлення динаміки подій. Розв'язуючи завдання, здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати вміння самостійно аналізувати конкретні ситуації, аргументовано відповідати на поставлені питання, посилаючись на відповідні нормативні акти. Відповіді повинні бути повні, обґрунтовані.

Тема 1. Теоретичні основи судової експертології.

1. Виконання домашніх завдань (визначаються завданнями для семінарських), підготовка до семінарського заняття.

2. Робота в інформаційних мережах.

3. Виконання завдань, що виносяться на самостійне вивчення.

3.1. В конспекті необхідно:

- охарактеризувати та схематично відобразити основні підходи розвитку судової експертології;

- схематично відобразити місце судової експертології в системі наукового знання;

- закономірності формування судової експертології.

Тема 2. Судово-експертна діяльність. Суб'єкти судово-експертної діяльності.

1. Виконання домашніх завдань (визначаються завданнями для семінарських та практичних занять), підготовка до семінарських та практичних занять.

2. Доопрацювання матеріалів лекцій.

3. Робота в інформаційних мережах.

4. Виконання завдань, що виносяться на самостійне вивчення.

4.1. Скласти порівняльну таблицю: особливості в організації та функціонування судово-експертної діяльності європейських країн та України (одну країну на вибір).

Наприклад:

| <i>Польща</i> | <i>Україна</i> |
|---------------|----------------|
| | |

4.2. Занотувати у робочому зошиті обов'язки і права судового експерта;

4.3. Здійснити аналіз системи державних експертних установ та визначити їх основні завдання та функції;

4.4. Проаналізувати правові засади діяльності державних експертних установ;

Тема 3. Судова експертиза як форма використання спеціальних знань.

1. Виконання домашніх завдань (визначаються завданнями для семінарських та практичних занять), підготовка до семінарських та практичних занять.

2. Доопрацювання матеріалів лекцій.

3. Робота в інформаційних мережах.

4. Виконання завдань, що виносяться на самостійне вивчення.

4.1. Скласти словник категоріально-поняттєвого масиву з теми.

4.2. Скласти кросворд, використовуючи категоріально-поняттєвий масив з теми.

Тема 4. Експертні завдання та експертні дослідження. експертні технології.

1. Виконання домашніх завдань (визначаються завданнями для практичного заняття), підготовка до практичного заняття.

2. Робота в інформаційних мережах.

3. Виконання завдань, що виносяться на самостійне вивчення.

3.1. Здійснити аналіз:

Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: Постанова від 02.07.2008 № 595; Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: Наказ МІО України від 02.10.2008 №1666/5;

Переліку рекомендованих науково-технічної та довідкової літератури, що використовуються під час проведення судових експертиз: Наказ МІО України від 30.07.2010 № 1722/5;

Тема 5. Особливості призначення та проведення судових експертиз.

1. Виконання домашніх завдань (визначаються завданнями для семінарських та практичних занять), підготовка до семінарських та практичних занять.

2. Доопрацювання матеріалів лекцій.

3. Робота в інформаційних мережах.

4. Виконання завдань, що виносяться на самостійне вивчення.

4.1. Скласти словник категоріально-поняттєвого масиву з теми.

4.2. Скласти кросворд, використовуючи категоріально-поняттєвий масив з теми.

4.3. Вирішення ситуаційних завдань.

Тема 6. Висновок судового експерта його оцінка.

1. Виконання домашніх завдань (визначаються завданнями для семінарських та практичних занять), підготовка до семінарських та практичних занять.

2. Робота в інформаційних мережах.

3. Виконання завдань, що виносяться на самостійне вивчення.

3.1. Схематично відобразити класифікація експертних помилок; причини та шляхи усунення експертних помилок.

3.2. Здійснити аналіз Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби МВС України: Наказ від 17.07.2017 № 591.

3.3. Вирішення ситуаційних завдань.

Тема 8. Можливості судових експертиз.

1. Виконання домашніх завдань (визначаються завданнями для практичного заняття), підготовка до практичного заняття.

2. Робота в інформаційних мережах.

3. Виконання завдань, що виносяться на самостійне вивчення.

3.1. Схематично відобразити класифікація судових експертиз: за класом, родом, видом та підвидом.

3.2. Завдання, що виносяться на самостійне вивчення:

Судові експертизи про військові злочини.

Судові інженерно-транспортна, транспортно-товарознавча та дорожньо-технічна експертизи.

Біологічні експертизи: дослідження об'єктів рослинного походження; дослідження об'єктів тваринного походження.

Економічні експертизи: дослідження документів бухгалтерського обліку і звітності; дослідження документів про фінансово-кредитні операції; дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій.

Види та завдання судово-медичних експертиз.

3.3. Вирішення ситуаційних завдань.

6. Індивідуальні завдання

До індивідуальних завдань, не передбачених навчальним планом, належать: написання рефератів, аналіз практичних, проблемних ситуацій, підготовка власних досліджень до виступу на конференціях, участь в олімпіадах тощо.

Тема 1. Теоретичні основи судової експертології

Теми рефератів:

1. Природа теорії судової експертизи та її місце в системі наукового знання.

2. Закономірності формування судової експертології.

3. Методологія судової експертології.

4. Умови, що сприяли виникненню судової експертології, як нової галузі знань.

Тема 2. Судово-експертна діяльність. Суб'єкти судово-експертної діяльності

Теми рефератів:

1. Логічні основи судово-експертної діяльності.

2. Психологічні основи судово-експертної діяльності.

3. Техніко-криміналістичне забезпечення судово-експертної діяльності.

5. Інформаційно-довідкове забезпечення судово-експертної діяльності.

6. Компетентність судового експерта: рівні компетентності.

7. Дії, які забороняються вчиняти судовому експерту.
8. Умови отримання кваліфікації судового експерта.
9. Організація і проведення експертиз в державній експертній установі.
10. Правовий статус експерта в різних країнах.

Тема 3. Судова експертиза як форма використання спеціальних знань.

Теми рефератів:

1. Спеціальні знання як ознака судової експертизи.
2. Судові експертизи у змагальному процесі.
3. Зміст судової експертизи.
4. Законність експертних процедур.
5. Судова експертиза як засіб доказування у кримінальному судочинстві.
6. Види судових експертиз.

Тема 4. Експертні завдання та експертні дослідження. експертні технології

Теми рефератів:

1. Джерела, фактори і шляхи формування експертних методик.
2. Стадії експертного дослідження.
3. Проблеми використання методик експертного дослідження, оцінка і фіксація отриманих результатів.
4. Критерії оцінювання методик проведення судових експертиз.
5. Законодавство України про атестацію та реєстрацію експертних методик.
6. Стадії експертного дослідження.
7. Система методів експертного дослідження.
8. Класифікація експертних завдань.

Тема 5. Особливості призначення та проведення судових експертиз

Теми рефератів:

1. Призначення судових експертиз під час досудового розслідування.
2. Причини та цілі присутності експерта в процесуальних діях.
3. Структура постанови слідчого про призначення судової експертизи.
4. Взаємодія слідчого і експерта під час проведення судової експертизи.
5. Тактика проведення судової експертизи.
6. Процедура і порядок отримання зразків для порівняльного дослідження (вільних, умовно-вільних, експериментальних).

Тема 6. Висновок судового експерта його оцінка.

Теми рефератів:

1. Поняття висновку експерта, висновку експертного дослідження.

2. Умови формування достовірності висновку експерта.
3. Висновок експерта як джерело доказу.
4. Напрями використання висновку експерта.
5. Форми та види висновків експерта.
6. Загальні правила оцінки висновку експерта. Особливості оцінки висновку експерта за окремими видами.

Тема 8. Можливості судових експертиз

Теми рефератів:

1. Судова почеркознавча експертиза як окремий вид криміналістичних експертиз.
2. Класифікація трасо логічної експертизи.
3. Судові експертизи інтелектуальної власності.
4. Судово-психологічні експертизи.
5. Судово-мистецтвознавчі експертизи.
6. Судово-екологічні експертизи.

7. Методи навчання

Методи навчання:

1. Словесні, наочні та практичні методи.
2. Пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний) метод.
3. Репродуктивний метод.
4. Частково-пошуковий метод.
5. Дослідницький метод.

Методи навчання

- **Словесні**

Розповідь-пояснення використовується під час навчання здобувачів протягом лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повість, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від умінь викладача розповідати, доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – це діалог між викладачем та здобувачем вищої освіти, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати здобувачів на активізацію отриманих знань. Саме за допомогою їх викладач активізує діяльність здобувачів, ставлячи їм запитання для роздумів, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція слугує для пояснення теми; її типовими ознаками, є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, введення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

Робота в малих групах. Під час проведення дискусії, виконання практичних завдань викладач здійснює поділ здобувачів (за їх власним

бажанням) на малі робочі групи по 4-5 осіб. Таким чином, створюється дух суперництва, у кожного здобувача з'являється можливість викласти власну думку своїм колегам, серед різних інших думок здобувачів сформулювати найбільш вірну відповідь на поставлені викладачем чи іншими групами здобувачів питання;

- **Наочні методи**

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та демонстрації власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

- **Практичні методи:** виконання практичних вправ. Ці методи не несуть нової навчально-пізнавальної інформації, а слугують лише для закріплення, формування практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань.

- **Навчальна робота під керівництвом викладача** – самостійна робота. До неї належать написання рефератів, самостійні письмові роботи, написання тестів; написання наукових робіт за поданою проблематикою.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю – залік, усне а письмове опитування. Контроль самостійної та індивідуальної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань, передбачених даною програмою.

Методи контролю.

Методи поточного контролю:

- усне опитування (бліц-опитування, фронтальне опитування);
- робота за індивідуальними завданнями;
- тестування;
- реферативне повідомлення;
- поняттєвий диктант;
- захист проектів (презентацій);
- поняттєве вправляння;
- групові завдання, що передбачають розв'язання або підготовку проблемних ситуацій.

При поточному контролі оцінюються усні виступи, наукові доповіді, презентації, вирішення практичних завдань і тестів, моделювання ситуацій, творчі, проектні й реферативні роботи.

При оцінюванні враховується глибина теоретичних знань здобувачів і вміння застосовувати їх на практиці.

Методи підсумкового контролю: усна відповідь або тестування.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни. Структура білета передбачає одне теоретичне питання та ситуаційне завдання.

При підсумковому контролі застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, Fx, F)

Критерії оцінювання результатів навчання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

| Накопичення балів з тем за усі види робіт | Підсумковий контроль | Підсумкова кількість балів |
|---|----------------------|----------------------------|
| <i>max 60%</i> | <i>max 40%</i> | <i>max 100%</i> |

| Тема 1 | Тема 2 | Тема 3 | Тема 4 | Тема 5 | Тема 6 | Тема 7 | Самостійна робота | залік | |
|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|-------------------|-------|-----|
| 5 | 10 | 10 | 5 | 5 | 5 | 10 | 10 | 40 | 100 |

Шкала оцінювання: національна та ECTS

| Оцінка в балах | Оцінка за національною шкалою | Оцінка за шкалою ECTS | |
|----------------|-------------------------------|-----------------------|--|
| | | Оцінка | Пояснення |
| 90-100 | відмінно | A | відмінне виконання |
| 85-89 | добре | B | вище від середнього рівня |
| 75-84 | | C | загалом хороша робота |
| 66-74 | задовільно | D | непогано |
| 60-65 | | E | виконання відповідає мінімальним критеріям |
| 35-59 | | Fx | необхідне перескладання |
| 1-34 | незадовільно | F | необхідне повторне вивчення курсу |

9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Під час проведення всіх видів занять використовується таке обладнання і програмне забезпечення:

Під час проведення занять в очному (offline) режимі використовуються:

- інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери, планшети, інтерактивна дошка.

Під час проведення занять в змішаному (blended) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:

- доступ до дистанційних навчальних курсів дисципліни на офіційному вебпорталі НАВС через мережу Інтернет (на платформах Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, Google Meet).

Під час проведення занять без очної складової в дистанційному режимі (on-line) за вибором викладача використовується:

- програмне забезпечення через мережу Інтернет.

На платформі Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) розміщені допоміжні матеріали.

10. Перелік питань/завдань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Становлення науки про судову експертологію.
2. Поняття судової експертизи як основної форми використання спеціальних знань.
3. Функції судової експертології та їх практичне призначення.
4. Мова судової експертології.
5. Правові основи судово-експертної діяльності.
6. Критерії оцінювання методик проведення судових експертиз.
7. Судово-експертна діяльність як об'єкт теорії судової експертизи.
8. Етапи залучення експерта для проведення судової експертизи.
9. Правила оформлення висновку експерта, висновку експертного дослідження.
10. Організаційні основи судово-експертної діяльності.
11. Висновок експерта як самостійне джерело доказу.
12. Методологічні основи судово-експертної діяльності.
13. Поняття компетенції судового експерта.
14. Слідчо-експертні ситуації, які обумовлюють залучення судового експерта для проведення судової експертизи.

15. Предмет судової експертології.
16. Поняття спеціальних знань у кримінальному процесі.
17. Поняття судово-експертної установи.
18. Принципи здійснення судово-експертної діяльності.
19. Поняття компетентності судового експерта.
20. Етапи розвитку судової експертології.
21. Форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні.
22. Види експертних методик та їх характеристика.
23. Права судового експерта.
24. Види спеціальних знань, які передбаченні Кримінальним процесуальним кодексом України.
25. Відповідальність судового експерта.
26. Правила оформлення ілюстративного матеріалу.
27. Зміст судової експертології.
28. Особи, які не можуть бути професійними судовими експертами.
29. Характеристика прогностичної функції експертної методики.
30. Умови, що сприяли створенню судової експертології.
31. Особи, які можуть бути професійними судовими експертами.
32. Загальні положення Закону України «Про судову експертизу» від 24.02.1994 року.
33. Поняття експертної методики як основної категорії теорії судової експертизи.
34. Система державних спеціалізованих установ України.
35. Класифікація судових експертиз.
36. Підстави проведення судової експертизи.
37. Структура експертної методики, характеристика її складових частин.
38. Основні завдання науково-консультативної та методичної ради МЮ України.
39. Стадії експертного дослідження та їх загальна характеристика.
40. Поняття предмета та об'єкта судової експертизи як ознак, які їх характеризують.
41. Структура висновку експерта.
42. Поняття та види експертних помилок.
43. Зміст судово-експертної діяльності.
44. Категорії судових експертів, які залучаються у кримінальне провадження
45. Обставини обов'язкового призначення судової експертизи у кримінальному провадженні.
46. Підстави класифікації судових експертиз.
47. Загальна характеристика принципу незалежності судово-експертної діяльності.

48. Організація прийому, реєстрація матеріалів, наданих для експертного провадження, та їх передача виконавцю.
49. Функції експертних методик та їх взаємозв'язок.
50. Особи, які не можуть бути залучені в якості судового експерта в кримінальне провадження.
51. Експертний алгоритм, експертна методика, експертна технологія: порівняльний аналіз.
52. Цілеспрямована функція експертної методики.
53. Прагматична функція експертної методики.
54. Судова експертиза у Європейському суді з прав людини.
55. Види висновку експерта.
56. Оцінка висновку судового експерта.
57. Ініціатива у призначенні, проведенні судової експертизи.
58. Юридичне значення ймовірного висновку експерта.
59. Судовий експерт як суб'єкт судово-експертної діяльності.
60. Загальна характеристика порівняльної стадії експертного дослідження.
61. Організація видачі або направлення ініціатором призначення судової експертизи результатів експертного провадження.
62. Загальна характеристика попередньої стадії експертного дослідження.
63. Гарантії незалежності судового експерта.
64. Основні ознаки судової експертизи.
65. Організація проведення судових експертиз та експертних дослідження в підрозділах Експертної служби МВС України.
66. Загальна характеристика роздільної стадії експертного дослідження.
67. Проведення судових експертиз та експертних досліджень в підрозділах Експертної служби МВС України.
68. Система методів судової експертології.
69. Структура спеціальних знань.
70. Обставини, які обумовлюють використання спеціальних знань в кримінальному процесі.
71. Управляюча функція експертної методики.
72. Мета використання спеціальних знань у кримінальному провадженні.
73. Посвідчуюча функція експертної методики.
74. Експерті завдання, поняття та види.
75. Системоутворююча функція експертної методики.
76. Загальні положення оцінки висновку експерта.
77. Класифікація криміналістичних експертиз.
78. Пізнавальна функція експертної методики.
79. Завдання та організація роботи Експертно-кваліфікаційної комісії МВС України.

80. Види судових експертиз, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта працівникам Експертної служби МВС України.
81. Правове, організаційне та методичне забезпечення діяльності судово-експертних закладів в Україні.
82. Суб'єкти судово-експертної діяльності.
83. Науково-дослідні установи судових експертиз МЮ України та їх функції.
84. Експертна служба МВС України та їх функції.
85. Експертна служба Міністерства оборони України та їх функції.
86. Експертна служба Служби безпеки України та їх функції.
87. Експертна служба державної прикордонної служби України та їх функції.
88. Науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України
89. Вибір експертної установи (експерта) під час призначення експертизи.
90. Порядок проведення повторних, комісійних та комплексних експертиз у державних судово-експертних закладах України.
91. Юридичні та фактичні підстави призначення судової експертизи.
92. Поняття і види зразків для порівняльного дослідження.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдаль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків : Право, 2012. 768 с.
2. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994:).URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
3. Про внесення змін та доповнень до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 р. № 53/5 : Наказ МЮ України від 26 грудня 2012 р. № 1950/5.
4. Бараняк В. М., Сибірна Р. І. Судові експертизи: курс лекцій. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. 168 с.
5. Експертизи у кримінальному провадженні: наук.-практ. посіб. / М. С. Туркот, Н. В. Нестор, А. В. Столітній та ін. Київ: Норма права, 2020. 308 с.
6. Клименко Н. І. Загальна теорія судової експертології: монографія. Тернопіль: Видавництво «Крок», 2018. 262с.
7. Основи судової експертиза: навчальний посібник для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта / авт.-уклад.: Л.М. Головченко, А.І. Лозовий, Е.Б. Сімакова-Єфремян та ін. Харків: Право, 2016. 928 с.

8. Судові експертизи у процесуальному праві України: навч. посіб. / за заг. ред. О. Г. Рувіна. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 424 с.

9. Тіщенко В.В., Ріпенко А.І., Самойленко О.А. Судові експертизи у кримінальному провадженні: посібник. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2021. 152 с.

10. Щербаковський М.Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні: монографія. Харків: В Деле. 2015. 560 с.

Додаткова

1. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 листоп. 2015 р. № 794-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.

2. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 груд. 1993 р. № 3781-XII (ред. від 1 берез. 2016 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.

3. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23 груд. 1993 № 3782-XII (ред. 1 берез. 2016 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>.

4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року//Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282.

5. Про національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.

6. Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції : Закон України від 12 серп. 2014 р. № 1632-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1632-18>.

7. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13 грудня 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.

8. Про наукову і науково-технічну експертизу : Закон України від 10 лютого 1995р.№ 51/95-ВР). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

9. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878.

10. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877.

11. Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз : Постанова Кабінету Міністрів України від 02 липня 2008 р. № 595.

12. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах : Постанова Пленуму Верховного суду України від 30 травня 1997 р. № 8.

13. Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 06 листопада 2015 р. № 1343.

14. Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну

комісію МВС та атестацію судових експертів Експертної служби МВС: Наказ МВС України від 08 лютого 2017 р. № 102.

15. Про затвердження Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз : Наказ Міністерства юстиції України від 02 жовтня 2008 р. № 1666/5.

16. Інструкція про порядок проведення судових експертиз та експертних досліджень паспортних документів Головним експертно-криміналістичним центром Державної прикордонної служби України : Наказ МВС України від 18 листоп. 2013 р. № 1109. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z2086-13>.

17. Інструкція про порядок створення та організації діяльності слідчих груп та слідчо-оперативних груп : Наказ МВС України від 20 жовт. 2014 р. № 1107. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1618-14>.

18. Інструкція про участь співробітників та працівників Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України як спеціалістів в кримінальному провадженні : Наказ Центрального управління Служби безпеки України 19 березня. 2016 р. № 138. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0564-16>.

19. Про затвердження Інструкції по особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах : Наказ Міністерства юстиції України від 24 грудня 2003 р. № 170/5.

20. Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби МВС України: Наказ від 17.07.2017. № 591.

21. Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків Експертної служби МВС: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.09.2009 № 390.

22. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби МВС України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: наказ МВС України від 3 листопада 2015 р. № 1339 / Офіційний вісник України від 27.11.2015. № 92. стор. 337. стаття 3148.

23. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: Затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України від 6 липн. 2017 р. № 570. Міністерство внутрішніх справ України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#n16>.

24. Інструкція про порядок дій органів (підрозділів) поліції в разі виявлення радіоактивних, хімічних та ядерних матеріалів або отримання інформації про порушення правил чи незаконне поводження з ними: Затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України від 6 верес. 2017 р. № 754. Міністерство внутрішніх справ України. URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1240-17>.

25. Експертизи в судовій практиці : навчальний посібник. В. Г. Гончаренко, В. Є. Бергер, Л. П. Булига та ін. Київ : Либідь, 1993. 197 с.

26. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку: спеціальні питання кваліфікації, проведення слідчих (розшукових) дій, призначення комп'ютерно-технічних судових експертиз [Текст] : наук.-практ. посіб. / [Б. Б. Теплицький та ін.]. - Київ : Паливода А. В. [вид.], 2019. 167 с.

27. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз : етапи становлення, розвитку та сучасні напрями діяльності: наукове видання. Н. І. Клименко, О. О. Садченко, Г. М. Янкович та ін. Київ, 2014. 210 с.

28. Криміналістика. Академічний курс: підручник [Текст] /Т.В. Варфоломеев, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров та ін. Київ: ЮрІнком Інтер, 2011. 495 с.

29. Криміналістика : підручник / [В. В. Пяковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін.]; за заг.ред. В. В. Пяковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ:Філія вид-ва «Право». 2020. 752 с.

30. Textbook of criminalistics / Hendryk Malevski, Valery Shepitko. Kharkiv: Apostille Publishing House, 2016. 488 p.

31. The basics of criminalistic: educational manual / Antoshchuk A., Myrovska A., Sakovskyi A. and others. Kyiv: FOP Maslakov, 2018. 82 p.

32. Класифікація судових експертиз : монографія / Е. Б. СімаковаЄфремян, В. Л. Федоренко, Л. В. Свиридова та ін.; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян ; М-во юстиції України ; Нац. наук. центр «Ін-т суд. експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. 568 с

33. Криміналістика: навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. в 2-х частинах. Частина І: Вступ до курсу криміналістики. Криміналістична техніка / Б.Є. Лук'янчиков, Є.Д. Лук'янчиков, С.Ю. Петряєв. Київ: Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 374 с.

34. Криміналістика: навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. в двох частинах. Частина ІІ: Криміналістична тактика. Методика розслідування / Б.Є. Лук'янчиков, Є.Д. Лук'янчиков, С.Ю. Петряєв. Київ: Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 474 с.

35. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг та ін. 2-е вид, перероб. і допов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

36. Криміналістика: підручник / Р.І. Благута, О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк та ін. / за заг. ред. Є.В. Пряхіна. 3-тє вид, переробл. та допов. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 948 с.

37. Криміналістика: підручник / Ю.П. Алєнін, Л.І. Аркуша, О.О. Подобний, В.В. Тіщенко та ін. / за ред. В.В. Тіщенка. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2017. 556 с.
38. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т.1 / Ю.В. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 456 с.
39. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т.2 / Ю.В. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 328 с.
40. Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання : монографія / Р. І. Балагута, А. В. Мовчан ; Міністерство внутрішніх справ України, Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 255 с.
41. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ : «Ліра ЛТД», 2015. 430 с.
42. Полянська Г. С. Криміналістична діагностика у розкритті та розслідуванні злочинів : монографія. Кривий Ріг, 2015. 197 с.
43. Призначення судових експертиз під час неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності [Текст] : метод. рек. / [Охріменко С.С., Юсупов В.В., Приходько Ю.П., Самодін А.В. та ін.]. Київ: НАц. акад. внутр. справ, 2016. 42 с.
44. Романюк Б. В. Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у досудовому слідстві : монографія. Б. В. Романюк. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 2002.196 с.
45. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні [навч. наоч. посіб. у схемах і таблицях].О. А. Осауленко, А. В. Самодін, Г. М. Степанова та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 140 с.
46. Сибірна Р. І., Бараняк В. М., Бурий О. А., Пряхін Є. В., Дуфенюк О. М., Безхлібник Р. М., Марко С. І. Судова експертологія у кримінальному судочинстві: Посібник для працівників підрозділів дізнання та досудового слідства органів внутрішніх справ. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008. 88 с.
47. Садченко О. О. Експертиза у правозастосовному процесі : збірник нормативних актів. Київ : 2013. 265 с.
48. Сєгай М. Я. Методология судебной идентификации. Київ., изд. РИО МВД УССР, 1970. 308 с.
49. Сєгай М. Я. Судова експертологія: Курс лекцій :навчальний посібник. К., 2007. 528 с.
50. Судова експертиза в кримінальному процесі : навч.-практ. посібник / О. О. Садченко, Н. Д. Кулінич, С. М. Соловей, О. В. Шевченко. Київ : 2013. 233 с.

51. Судові експертизи в адміністративному провадженні : навч. посіб. / Ключев О. М. та ін. Харків : Право, 2021. 288 с

52. Столітній шлях судової експертизи в Україні (1918–2018 рр.): монографія / [авт.-укл.: О. М. Ключев, О. П. Угровецький, Е. Б. Сімакова-Єфреман та ін. ; за ред. О. М. Ключева]. Харків : Золоті сторінки, 2018. 336 с.

53. Теорія та практика проведення судових експертиз за напрямком інженерних, економічних, товарознавчих видів досліджень та оціночної діяльності [Текст] : монографія / [Костін О. Ю. та ін.] ; за ред. Хомутенко В. П., Костіна О. Ю. ; Одес. нац. екон. ун-т, Одес. н.-д. експерт.-криміналіст. центр МВС України. - Одеса : ОНДЕКЦ МВС України : ОНЕУ, 2018. 275 с.

54. Судова експертологія [Текст] : курс лекцій для підгот. здобувачів освіт. ступеня «магістр» за спец. 081 «Право» та 292 «Правоохоронна діяльність» / Тертишник В. М., Варава В. В., Сачко О. В. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. М. Тертишника. - Дніпро : ЛІРА, 2021. 205 с.

55. Шевченко О.В. Використання спеціальних товарознавчих знань у кримінальному провадженні: монографія. / Заг. ред. Садченко О.О. Київ: Талком 2018. 246 с.

56. Участь спеціаліста-криміналіста під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій : навчальний посібник [текст] / Є. Ю. Свобода, А. В. Кофанов, А. В. Самодін та ін. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 432 с.

57. Чорноус Ю. М. Теорія і практика криміналістичного забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру : монографія / Ю. М. Чорноус. Київ : Скіф, 2012. 447 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Президента України URL: www.president.gov.ua/.
2. Сайт Верховної Ради України URL: <http://portal.rada.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Судова влада в Україні URL: <http://court.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Національної поліції України. URL: <https://www.npu.gov.ua/ru/>.
6. Офіційний сайт Міністерства Внутрішніх Справ України. URL: <http://www.mvs.gov.ua/ru/>.
7. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України. URL: <http://www.mvs.gov.ua/ru/>.
8. Офіційний сайт ДНДЕКЦ МВС України. URL: <http://dndec.mvs.gov.ua/>.
9. Офіційний веб-сайт МЮ України <https://minjust.gov.ua/npa>
10. Офіційний веб-сайт МВС України <http://mvs.gov.ua/>
11. Офіційний веб-сайт МОЗ України <https://moz.gov.ua/nakazi-moz>
12. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз <https://kndise.gov.ua/>
13. Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл.

проф. М. С. Бокаріуса» <https://www.hniise.gov.ua/>

14. Офіційний сайт Міністерства Юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua/>.

1. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.

2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

3. Каталог юридичних ресурсів. URL: <http://www.ageyev.org/libweb/>.

4. Сайт про мережу та засіб зв'язку між членами ENFSI. URL: <http://www.enfsi.ua/>.

5. Національна академія внутрішніх справ / Мультимедійний підручник «Криміналістика» URL: <http://www.naiu.kiev.ua/books/kriminalist/index.html>.

Підписи авторів:



Євгенія СВОБОДА



Тетяна МИХАЛЬЧУК